

LES PILOTES DE CARNESTOLTES I ELS SEUS CONSUMIDORS

—Juan Emilio Prades Bel—

PRÒLEG: En entrar al mes de febrer, se'n sol sentir parlar de les pilotes de Carnestoltes, un costumbrari gastronòmic que s'estén per les comarques castellonenques, i molt en especial per la Plana Alta i per tot el Maestrat històric.

Este article tracta de recollir i divulgar la manera tradicional de fer les pilotes de Carnestoltes, a més tracta d'aprofundir, submergint-nos en la memòria popular, amb l'intent aproximar-nos als costums dels seus consumidors, i retrobar una visió retrospectiva dels Carnestoltes de les dècades de meitat del segle XX.

Tot plegat, és una visió tradicional i costumbrista de tot lo relacionat amb esta festa, per alguns indrets de la Plana Alta i el Maestrat.

¡Al mes de febrer, Carnestoltes hem de fer!

EXPOSICIÓ:

¡Vegem! A què se'n diu Carnestoltes? Senzillament Carnestoltes es pot definir com el nom habitual que es dona a les festes del Carnaval als països de parla catalana, Catalunya, País Valencià i les Illes Balears.

També es diu Carnestoltes a un ninot de palla que es crema el darrer dia del Carnaval; este ninot simbolitza al rei Carnestoltes, amo i senyor instigador de la festa i la disbauxa social que s'ha apoderat dels carrers, creant una anarquia de festa subversiva i de divertiment social, on tot està permès per tal de riure sense fer cap mal físic a ningú, sempre i quan la víctima participe de la festa, i se'n puga riure també, l'origen de personificar el Carnestoltes en un personatge humanitzat i divertit ve de les representacions teatrals.

¡A Carnaval, tot s'hi val!

L'origen iniciàtic dels carnivals provén de la antiga Roma, en temps de l'imperi romà eren festes mitològiques en honor al déu Saturn, una divinitat campestre, i tenien cert caràcter orgiàstic i d'inversió social, un exemple del primer segle després de Crist el trobem en temps de l'emperador romà Domicià (anys 81-96, Titus Flavius Domitianus), celebraven les festes del 17 al 23 de desembre.

En temps molt més recents, el Carnestoltes es va prohibir en l'any 1937, en plena guerra civil espanyola, i va estar prohibit oficialment fins entrar a la democràcia, va estar més de quaranta anys adormit oficialment, encara que molta gent va continuar celebrant un carnaval privat, principalment als àmbits rurals entre familiars i veïns, molt poc pompós, algo desllavassat pel temps de penúries econòmiques d'aquells temps, on eren pràctiques comuns les enfarinades, en molts llocs tan sols un poc la cara per la manca de farina, i podies andar-te alguna "tocata" i més d'una "girà de cara", la resta de manifestacions lúdiques eren les menjades, balls de disfresses amb els rostres tapats, ("cares tapaes") i mascarades per la nit.

¡El Carnaval és per ballar, xalar, i no per treballar!

Hem vist com el Carnestoltes és una festa d'hivern, es celebra l'últim

diumenge abans del primer diumenge de Quaresma, i té o tenia la seua exposició els tres dies anteriors al dimecres de Cendra, antigament a meitat del segle XX es feien tres dies de festes: El diumenge, dia principal de Carnestoltes, per dinar sempre hi havia en totes les cases "arrós en pilotes", fet amb la cassola plana de terrissa, després va ser substituït este envàs, quan es va conèixer l'actual paella o "paelló", o que la gent la va poder adquirir, que seria als voltants dels any cinquanta, quan es va generalitzar l'ús d'este envàs, creant el cuinat "paella amb pilotes", després del bon dinar, tota la tarde i fins la nit, les disfresses, ball i "empinar el colze", el dilluns es celebrava menys, i el dimars Carnavalet, el paelló amb les pilotes sobrants, i de tarde ball a tope, que el dimecres és dimecres de Cendra, i és Quaresma.

¡Si és Carnaval, per ballar i cantar, ningú no pot pensar mal!

Tot plegat es tracta de fer unes grosses pilotes de cinc centímetres de gruix, amb pa rallat, amb carn, greix, ous,..., tradicionalment mai no es solien menjar soles, i sempre s'afegien als cuinats tradicionals (especialment a la paella o a la cassola d'arrós), dos per cada comensal, la sorpresa serà per al comensal forani ignorant d'esta costum, veure eixes dos grossíssimes pilotes dins del seu plat, i que ja se l'adverteix que sempre es deuen de menjar, mai deixar-se-les al plat o a mig menjar.

¡A Carnestoltes, tots tenim les pilotes ben grosses!

Tot és un ritual gastronòmic, un dia on les pilotes prenen presència en les dos menjades principals del dia, dos es menjaven al migdia, i una per la nit amb l'arrós sobrant, i si en sobraven es consumien el dimarts dia de Carnavalet.

¡A Carnavalet, el mal està tot fet!

És un plat lligat amb festes d'origen pagà, en eixos dies tot està excusat, i en possessió de l'esperit del Carnestoltes, que t'invite i incite a que tots siguem